

Manca Erzetič

Spominska plošča slovenskemu jeziku

Objavljeno v zborniku Spoprijem z razmerami in razmerji v Sloveniji, november 2017

Komentar

Avtorica obelodanja in rekonstruira odzive na novelo zakona o rabi slovenščine na univerzah, ki ga je lani v razpravo predložilo pristojno ministrstvo. Njen pogled je zelo kritičen, saj ugotavlja, da gre ta novela (ki predpostavlja, da se določena predavanja odvijajo v angleščini) v smeri ukinjanja slovenščine kot identitetnega in uradnega jezika na teritoriju Slovenije. Bilo pa bi smotrno obdelati nekaj primerjalnih informacij ali vsaj naznačiti naslednje dileme:

Kako imajo v tem oziru urejeno tozadevno zakonodajo in/ali prakso v drugih majhnih državah, kot so Finska, baltiške države ali malo večje kot Madžarska. V teh državah/nacijah ima nacionalni jezik podoben status in podobno zgodovinsko vlogo kot pri nas. Še več: v teh primerih celo govorijo jezike, ki ne spadajo v nobeno od treh glavnih jezikovnih skupin v Evropi. Pogledati bi bilo treba tudi na Slovaško, Hrvaško in morda še kam.

Ali se bogatenje in razvijanje pojmovnih zmožnosti slovenskega jezika v znanstveni sferi in raba drugih jezikov oz. angleščine res medsebojno izključujeta?

Koliko k zanemarjanju slovenščine, zlasti v mlajši populaciji, prispevajo nove informacijsko-komunikacijske tehnologije, zlasti internet?

Kakšna je vloga EU glede jezikovne politike oz. kako bi jo lahko ocenili z vidika rabe slovenščine in drugih majhnih jezikov, ki imajo majhno število govorcev?

Frane Adam

Odgovor na komentar

V štirih točkah

1. Primerjave glede vloge in pomena nacionalnega jezika v različnih državah EU so seveda zaželeni, na voljo je tudi precej virov, v prvi vrsti pa bi jih morale opraviti pristojne službe na državni ravni. Vendar *ne z vnaprejšnjo postavko*, da se na tej podlagi lahko zmanjša ali celo povsem izniči vloga slovenščine v visokem šolstvu in znanosti, in da se je že vnaprej branimo označiti kot nacionalnega jezika. Najprej je potrebno oblikovati konkretna vodila in smernice (ne pa strategij, načrtov, programov, ki so ponujeni od izbranih supervizorskih in ekstravizionarskih skupin) pozitivnega razvoja slovenskega jezika na vseh ravneh, še zlasti pa seveda na visokošolski in znanstveni, seveda ob upoštevanju specifik posameznih znanstvenih področij. To bi zahtevalo tudi njihovo sodelovanje in usklajevanje, ki ga ni. Naj kot (samo en) primer navedem izdajanje znanstvenih revij, kjer se ne »subvencionirajo« prevodi izvirnih znanstvenih tekstov, ki naj bi bili prvič objavljeni slovenščini, kar ne zadeva le humanistike in družboslovja.
2. Slovenščina in angleščina se medsebojno ne izključujeta, dokler ne prevzame nekdo vloge izključevalca/ke in diktira svoje stališče, recimo pod zastavo »internacionalizacije«. Njena široko razprostranjena in izdatno finančno podprta propagandna glasila skušajo ustvariti videz, kot da študentje, znanstveniki, kulturniki, gospodarstveniki idr. prej niso bili v stiku z mednarodnim okoljem, kar seveda ni res. Zakaj bi zmanjševali vlogo angleščine in drugih jezikov, kar se tiče znanstvene, pedagoške in kulturne komunikacije – kvečjemu jo velja vzpodbujati, še zlasti na področju humanističnih ved. A to ne nadomesti razvijanja rabe

slovenščine – predvsem v humanistiki! Na primer, na angleško Wikipedijo skočim, ker je bogatejša s podatki, ne zato, ker je angleška. Če me zanima Schleiermacher, bom seveda raje šla na nemško, če Pier Paolo Passolini na italijansko, za Kocbeka, recimo, pa je problem iti na slovensko, ker je tam najti bore malo podatkov o njem, kot pri skoraj večini gesel. Se nam pač enostavno noče. Dvomim, da bi informacijsko-komunikacijske tehnologije imele zgolj negativen vpliv glede rabe slovenščine; seveda imajo pozitivnega, če je interes in konkretna podpora vodena v tej smeri. Pod konkretno podporo menim, da se ustrezno obravnava tudi nujno raziskovalno delo, ki je potrebno za nadaljnje tehnološke aplikacije. Glede uporabe najrazličnejših »igric« in podobnih zadevščin pa imamo zakonodajo o javni rabi slovenščine, ki to ureja. Kolikor se tega ne ureja, se je treba obrniti na urejevalce in urejevalke, ki so verjetno podrobno seznanjeni z zakonodajo in njeno uporabo. Ali pa se jo je pomešalo z navodili za ravnanje s pesticidi?

3. EU je v pogledu jezikovne politike v podobnih zagatah kot na drugih področjih. Po eni strani podpira in vzpodbuja rabo nacionalnih jezikov in večjezikovnost, po drugi strani pa glede tega ostaja nedorečena glede svojih »pristojnosti«. Slovenščina je z vstopom Slovenije v EU dobila najvišjo potrditev, hkrati pa je njen »ugled« v lastni državi dosegel raven, da v slovenščini ni kaj »več videti«, če sledimo napotkom, ki jih redno dobivamo od pristojnih dostojanstvenikov in dostojanstvenic v državnih in drugih organih ter organizacijah. »Nacionalističnih izgrediv« ne moremo vzeti resno in pravzaprav podpirajo zatečeno stanje glede rabe slovenščine, kolikor jim dejansko ne gre za to, da k problemu pristopimo z državne in institucionalne ravni. Zadeva se seveda takoj spremeni, če se v slovenščini »zavoha« dodatni zaslužek. Moj članek v *Spoprijemu* sem nasloвила »Spominska plošča slovenskemu jeziku«, kmalu za tem je nekdanji minister za kulturo razglasil namero o postavitvi muzeja slovenščini v Štanjelu, ki bo prispeval k tamkajšnji turistični ponudbi. Očitno »sprevideno« na-ključ-je ...
4. Skratka, slovenščina kot tržna vrednost ja, kot vrednota pa ne, ker vrednote spadajo nekam v pretekla stoletja, v katerih tudi Slovenci in

Slovenke niso nikamor spadali, marveč se večinoma podrejali. Zgleda, da je danes naša edina evropska skrb, kako se bomo čim bolj pridno podredili, ne da bi nam bilo ob tem potrebno urediti zadeve pri sebi.

Sicer več na <http://www.zagovor-slovenscine.si/prireditve/>